

חקיקה סוציאלית

בעריכת אריה וולף, עו"ד

חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 28 והוראת שעה),
התשס"ה-2005

התקבל בכנסת כחוק ביום כ"א בשבט תשס"ה, 31 בינואר 2005.
בחוק נאמר, שאם החליטה קופת חולים לסגור מרפאה או להפסיק התקשרות לשם מתן שירות רפואי, היא חייבת להודיע על כך, 3 חודשים קודם לכן, לכל המבוטחים שקיבלו שירות רפואי באותה מרפאה, או במסגרת אותה התקשרות, בחצי השנה שקדמה לאותו מועד. אם נודע לקופת חולים על הפסקת שירות רפואי (לצורך זה "שירות רפואי" הוא שירות הניתן בידי רופא משפחה, רופא ילדים, אחות או מעבדה, שהוא היחיד מאותו סוג שהקופה נותנת, או הניתן מטעמה, באותו יישוב), עליה להודיע על כך לכל המבוטחים שקיבלו שירות זה תוך 30 יום.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 80) (תשלום גמלת סיעוד לידי הזכאי במסגרת תוכנית ניסיונית – הוראת שעה), התשס"ה-2005

בשנת 1980 תוקן חוק הביטוח הלאומי ונקבעו בו הוראות לעניין ביטוח סיעוד. קודם לקבלת התיקון האמור התנהל דיון מקיף בשאלה האם ראוי לתת את גמלת הסיעוד בכסף, או בצורת שירות (גמלה בעין). בתיקון משנת 1980 באה לידי ביטוי הגישה המעדיפה מתן שירות לזכאים, בין השאר בשל כך שמדובר באוכלוסייה פגיעה וחלשה ולאור החשש שגמלה בכסף עלולה שלא לשמש למטרה שהיא יועדה לה. היום, לפי החוק, "גמלת הסיעוד, כולה או מקצתה, תשולם לידי מי שנותן את שירות הסיעוד, כפי שקבעה ועדה מקצועית, ולא לידי הזכאי". כמו־כן נקבע, שהגמלה תשולם לזכאי רק אם קבעה הוועדה המקצועית המקומית שהוא גר עם בן משפחה המטפל בו, ושאינן שירותי סיעוד זמינים, או שלא סופקו לו שירותים כאלה.

בחלוף למעלה מעשרים שנה מאז התקבל בכנסת כחוק פרק ביטוח סיעוד, מוצע לבחון מחדש האם תשלום גמלת הסיעוד בכסף יגשים באופן נכון יותר את המטרה שלשמה נועדה הגמלה.

לפיכך, בכוונת המוסד לביטוח לאומי לערוך תוכנית ניסיונית במטרה לבחון דרך חלופית למימוש יעיל של מתן שירותי הסיעוד. במהלך יישום התוכנית האמורה יערוך המוסד מחקר לשם בחינת יעילותה של התוכנית הניסיונית והשפעותיה על ציבור הזכאים.

הצעת החוק מעגנת תוכנית זו בחקיקה וקובעת שבמהלך תקופת הניסיון, שאמורה להימשך שנתיים, ותיערך באזורים שיקבע השר ואשר מספרם לא יעלה על ארבעה, שמי שזכאי לגמלת סיעוד יהיה רשאי לבחור לקבל את גמלה הסיעוד בכסף ישירות לידיו.

מוצע, שבשנה הראשונה של תקופת הניסיון תינתן גמלת סיעוד בשיעור של 80 אחוזים משיעור הגמלה הניתנת היום בעין, ובשנה השנייה, לאור הניסיון שיצטבר, יקבע שר הרווחה, בהסכמת שר האוצר, את שיעור הגמלה שתינתן.

במטרה להבטיח שהזכאי לגמלת הסיעוד אכן ייהנה משירותי הסיעוד שהגמלה נועדה להבטיח, גם כאשר מדובר בתשלום גמלה בכסף ישירות לידיו, מוצע לקבוע, שהגמלה כאמור תשולם רק למי שמקבל שירותי סיעוד בפועל, בידי מטפל שאינו בן משפחתו, במרבית שעות היממה ובמשך שישה ימים בשבוע, או למי שבן משפחתו המתגורר עמו מקבל שירות סיעוד כאמור.

כמו־כן מוצע להחיל את התוכנית הניסיונית רק על מי שזכאי לגמלת סיעוד בהיקפה המרבי, בהיותו תלוי לחלוטין בעזרת הזולת לביצוע כל פעולות היומיום, או בהיותו זקוק להשגחה מתמדת, וזאת בהנחה שזכאי כאמור זקוק בהכרח לטיפול אישי נוסף על העזרה הניתנת לו במסגרת הגמלה, שכן השירות המרבי הניתן היום במסגרתה מגיע ל-15.5 שעות לשבוע, אף בנסיבות שבהן הזכאי זקוק לטיפול אישי בכל שעות היממה.

עוד מוצא לקבוע בחוק, לעניין זה, שאם החליטו המוסד לביטוח לאומי, או הוועדה המקצועית המקומית, שהאדם המטפל בזכאי אינו כשיר או אינו מתאים לטפל בו, או ששירותי הסיעוד הניתנים לזכאי אינם עונים על צרכיו, המוסד רשאי לשלול מן הזכאי את תשלום הגמלה לפי הוראות התוכנית הניסיונית. במקרה זה ישוב הזכאי לקבל גמלת סיעוד בעין.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 30), התשס"ה-2005

הצעת חוק של הממשלה.

לפי החוק הקיים, מי שהיה תושב מדינת ישראל ונעדר ממנה במשך שנתיים רצופות לפחות, חייב בתקופת המתנה של חודשיים על כל שנת היעדרות ובמהלכה הוא לא יהיה זכאי לשירותים רפואיים, ובלבד שתקופת המתנה לא תעלה על 24 חודשים. לעניין זה מוגדר "חודש" כתקופה של 25 ימי שהייה רצופים בישראל במהלך שנה שהיא אינה שנת היעדרות של אותו אדם. כלומר, תקופת המתנה לכל שנת היעדרות היא תקופה של 2 חודשים קלנדריים ובכל חודש על אותו אדם לשהות בישראל שהות רצופה במשך 25 יום לפחות.

מוצע לתקן הגדרה זו ולהסמיך את המוסד לביטוח לאומי לקבוע תקופת שהייה רצופה, במהלך חודש קלנדררי, של פחות מ-25 יום, אם אותו אדם הוכיח, לשביעות רצונו של המוסד, שבשל עיסוקו קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות את קיצור התקופה. תיקון זה יאפשר לאדם שמרכזו חייו בישראל, אך עיסוקו מחייב אותו לנסוע תכופות לחוץ-לארץ, להשלים את תקופת המתנה הנדרשת ממנו לפי החוק.

החוק מאפשר לאדם החייב בתקופת המתנה לשלם למוסד לביטוח לאומי, תמורת תקופת המתנה, תשלום מיוחד. "תשלום מיוחד" מוגדר כ"סכום חודשי השווה לדמי ביטוח בריאות החלים לפי החוק לגבי עובד שהכנסתו היא השכר הממוצע כפול 5, כשהם מוכפלים ב-2.8. החוק קובע, שאדם ששילם למוסד תשלום מיוחד במשך 12 חודשים רצופים ולא היה קיים לגביו, בנוגע לתקופת התשלום האמורה, חוב בעד התשלום המיוחד, שהפיגור בתשלומו עולה על 3 חודשים, לא יהיה חייב בתקופת המתנה מיום תום תקופת התשלום עד היום שבו נוצרה לגביו תקופת היעדרות נוספת.

מוצע לתקן את ההגדרה של "תשלום מיוחד" ולהקטין את הסכום החודשי שנדרש לשלם אדם המבקש "לפדות" בכסף את תקופת המתנה הנדרשת ממנו ולהעמידו על סכום דמי ביטוח בריאות, שאותם נדרש לשלם אדם המשתכר את השכר הממוצע, כשהם מוכפלים פי חמש. כמו-כן מוצע לקצר את משך התקופה שבה יש לשלם תשלום מיוחד תמורת תקופת המתנה מ-12 חודשים ל-6 חודשים.

הפחתת היקף התשלום המיוחד ופריסתו על-פני תקופה שהיא קצרה מן התקופה הקבועה בחוק היום תאפשר לאדם החייב בתקופת המתנה "לפדות" תקופה זו בכסף תוך זמן קצר יותר ולהקדים בכך את זכאותו לשירותי בריאות לפי החוק.

כמו-כן מוצע לקבוע, שאדם שהשלים את תקופת המתנה החלה לגביו, או ששילם תשלום מיוחד תמורת תקופת המתנה, ושלא ניתנה לו האפשרות לקבל שירותים בקופת החולים שהוא רשום בה עקב אי מסירת הודעה מן המוסד לביטוח לאומי לאותה

קופת חולים, זכאי לקבל החזר בשל תשלום ששילם תמורת שירותי בריאות שאותם רכש באופן פרטי בתקופה שמתום תקופת ההמתנה או תקופת התשלום, לפי העניין, ובלבד שיהיה זכאי לקבל את שירותי הבריאות האמורים מקופת החולים.

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 27), התשס"ה-2005

התקבל בכנסת ביום י' באדר ב' התשס"ה, 21 במארס 2005.
 לפי החוק, מעביד שהעביד עובדת בניגוד להוראות החוק, שלא נתן לה חופשת לידה או שפיטר אותה ללא היתר בהיותה בהיריון, דינו קנס של 100 לירות. סכום הקנס הזה, לפי ערכו היום, עומד על 12,900 ש"ח. מתוך רצון להרתיע מעבידים מפני הפרת הוראות החוק נקבע, שתוחמר הענישה באמצעות הגדלת שיעור הקנס האמור. הקנס יעמוד מעתה על 67,300 ש"ח.

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 29) (הארכת חופשת הלידה בשל יילוד שאושפז), התשס"ה-2005

הצעת חוק של חברי הכנסת זהבה גלאון (מרצ-יחד) ושאול יהלום (מפד"ל).
 לפי חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954, עובדת, או עובדת עצמאית, שילדה, זכאית לחופשת לידה לתקופה של 12 שבועות. אם היילוד אושפז בבית-חולים במהלך חופשת הלידה, העובדת זכאית להאריך את חופשת הלידה לתקופה שלא תעלה על תקופת האשפוז ולכל היותר ב-4 שבועות נוספים. עובדת, שהילד שילדה אושפז לתקופה של 12 שבועות או יותר במהלך חופשת הלידה שלה, זכאית להאריך את חופשת הלידה ב-4 שבועות נוספים מעבר לתקופה הקבועה בחוק.
 מטרת הצעת החוק לקבוע, שגם כאשר היילוד אושפז בבית-חולים לתקופה שבין 6 ל-12 שבועות, העובדת תהיה זכאית להאריך את חופשת הלידה. תקופת הזכאות תהיה מדורגת בהתאם למשך אשפוזו של היילוד: עובדת שהילד שילדה אושפז לתקופה של 6 שבועות לפחות, תהיה זכאית להאריך את חופשת הלידה שלה בשבוע נוסף; עובדת שהילד שילדה אושפז לתקופה של 8 או 10 שבועות, תהיה זכאית להאריך את חופשת הלידה שלה בשבועיים או ב-3 שבועות נוספים, בהתאמה.
 כמו-כן מוצע לקבוע את זכאותה של היולדת לדמי לידה נוספים בעד תקופת ההארכה. העלות המוערכת של הצעת החוק היא בין מיליון למיליון וחצי ש"ח לשנה.

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 31) (עידוד הנקה לתקופה ממושכת), התשס"ה-2005

הצעת חוק של חברת הכנסת גילה גמליאל (הליכוד).
 חוק עבודת נשים קובע, שעובדת המועסקת במשרה מלאה שילדה, רשאית להיעדר מעבודתה שעה אחת ביום, במשך 4 חודשים מתום חופשת הלידה.
 מוצע להאריך תקופה זו ולקבוע שעובדת תהיה רשאית להיעדר מעבודתה שעה אחת ביום עד שימלאו לילד שילדה שנה אחת. המטרה היא לעודד אימהות עובדות להמשיך ולהיניק את היילוד גם לאחר חזרתן לעבודה, מתוך הכרה בחשיבותה של ההנקה לבריאותם של האם ושל היילוד. הסדר כזה קיים היום לגבי עובדות המדינה מכוח תקנון שירות המדינה.
 לדעת חברת הכנסת המציעה, הנקת ילד עד גיל שנה תורמת להתפתחותו של הילד ולבריאותו, ולחיווק הקשר בין האם לילד.

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 32) (הודעה מוקדמת לפיטורים), התשס"ה-2005

גם זו הצעת חוק של חברת הכנסת גילה גמליאל.
 חוק עבודת נשים קובע, שעובדת שעבדה עד תחילת חופשת הלידה 24 חודשים רצופים לפחות, רשאית להיעדר מעבודתה, לאחר חופשת הלידה, בערך רבע ממספר החודשים שבהם עבדה לפני חופשת הלידה, אך לא יותר מ-12 חודשים. הוראה זו חלה גם על עובד לאחר הולדת ילדו, בתנאים הקבועים בחוק.
 החוק אוסר לפטר עובד או עובדת בתקופת היעדרותם זו מן העבודה, או במשך תקופה של 45 ימים לאחר תום תקופה זו, אלא בהיתר של שר העבודה והרווחה. יחד עם זאת, ברור מלשון החוק, שהמעביד רשאי לתת לעובד או לעובדת הודעה מוקדמת לפיטורים, לפי חוק הודעה מוקדמת לפיטורים ולהתפטרות, התשס"א-2001, במהלך תקופת אלה.
 מטרת הצעת החוק לקבוע שעל המעביד לתת הודעה מוקדמת לפיטורים רק בתום התקופות האמורות.
 העלות התקציבית מוערכת ב-2.7 מיליון ש"ח. לפי הערכת משרד האוצר היא אינה עולה על 5 מיליון ש"ח.

חוק הסעה בטיחותית לילדים ולפעוטות עם מוגבלות (תיקון מס' 3), התשס"ה-2005

נתקבל כחוק בכנסת ביום י"ט באדר ב' התשס"ה, 30 במארס 2005.
לפי חוק זה, רשות מקומית ששלחה ילד עם מוגבלות למעון הנמצא בתחום השיפוט של רשות מקומית אחרת, תשתתף בהוצאות ההסעה והליווי של הילד למוסד החינוך וממנו. שר החינוך, התרבות והספורט, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, יקבע, בצו, את שיעורי ההשתתפות האלה.

הצעת חוק תשלומים לפדויי שבי, התשס"ה-2005

הצעת חוק של הממשלה.

הצעת החוק באה לבטא, באמצעות הכרה במעמד ומתן תשלום חודשי, את החוב שמדינת ישראל חבה למי שנפל בשבי האויב תוך-כדי שירותו בצבא ההגנה לישראל, או במשטרת ישראל, בשירות הביטחון הכללי, או במוסד לתפקידים מיוחדים, מתוך הכרה שמי שנפל בשבי כאמור סובל מבעיות רפואיות ונפשיות ייחודיות הנובעות מן הטראומה של נפילה בשבי האויב ומן השהייה בשבי, המקשות עליו לחזור ולתפקד לאחר שחרורו מן השבי. לפי החוק המוצע, יהיה זכאי כל מי שנפל בשבי האויב ושוחרר ממנו, שהוכר כפדויי שבי לפי הוראות חוק זה, לקבל מן המדינה תשלום חודשי למשך כל חייו, ללא זיקה למצבו הרפואי, הנפשי או הסוציו-אקונומי. הכוונה היא לסייע לפדויי השבי בהתמודדות היומיומית עם מצבו.

לשם כך תוקם ועדה שתפקידה להכיר באדם כפדויי שבי, בתנאי שמתקיימים לגביו התנאים הקבועים בחוק. על החלטת הוועדה יהיה אפשר לעתור לבית-משפט לעניינים מינהליים. מוצע לקבוע בחוק, שפדויי שבי הוא מי שהכירה בו הוועדה להכרה כפדויי שבי. הוועדה תכיר באדם כפדויי שבי אם הוא נפל בשבי האויב בעת שירותו הצבאי או בעת שירותו בכוחות הביטחון ואם שהה בשבי 14 יום לפחות, ואם ארגון הצלב האדום הבינלאומי אישר את נפילתו בשבי, או שהוא הוכיח בדרך אחרת שהוא נפל בשבי. ההנחה היא, ששהייה בשבי האויב למשך 14 יום גורמת לשבוי נזק מצטבר שיש לפצותו בגינו. יחד עם זאת, הוועדה מוסמכת להכיר באדם כפדויי שבי גם אם שהה בשבי האויב במשך פחות מ-14 יום, אם הגיעה למסקנה שנסיונות הנפילה בשבי, מקום השבי, תנאי השבי וזהות השובים מצדיקים לעשות כן.
המדינה תשלם לפדויי שבי תשלום חודשי בגובה של 1,000 ש"ח. סכום זה יעודכן

בתחילת כל שנה בשיעור עליית מדד המחירים לצרכן. מי שהיה בן־זוגו של פדוי שבי בעת פטירתו יהיה זכאי לתשלום למשך תקופה של שנה אחת מיום פטירתו. התשלום החודשי לפדוי שבי לא ייחשב הכנסה לצורך מס הכנסה, או תשלומי חובה, או היטלים אחרים. הזכות לתשלום אינה ניתנת להעברה או לעיקול ואינה עוברת בירושה.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 32) (פטור למקבלי הבטחת הכנסה מתשלום השתתפות עצמית לטיפול התפתחותי של ילדם), התשס"ה-2005

הצעת חוק של חבר הכנסת שאול יהלום (מפד"ל).
 חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, מחייב תשלום השתתפות עצמית בעד קבלת שירותי בריאות לטיפולים בהתפתחותם של ילדים בגילים 3 עד 9 שנים, הסובלים מבעיות התפתחות שונות. את השירותים נותנים פסיכולוג, עובד סוציאלי, פיזיותראפיסט, קלינאי תקשורת ומרפא בעיסוק.
 סכום ההשתתפות העצמית עשוי להגיע לכמה מאות שקלים בחודש. לעתים סכום זה הוא מעל יכולתן של משפחות המתקיימות מגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980, ולא אחת נמנע בשל כך מן הילד לקבל טיפול ראוי שהוא זכאי לו מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי.
 אי־מתן טיפול לילדים בגיל צעיר גורם עיכוב בהתפתחותם והוצאות גדולות יותר למערכת הבריאות בשנים שלאחר מכן, הוצאות שניתן למנוע אותן אם יינתן הטיפול במועד.
 מוצע לבטל את חובת תשלום ההשתתפות העצמית הזאת בעד מתן שירותים לילדים הזקוקים לטיפול בהתפתחותם למשפחות המתקיימות על גמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980.
 העלות התקציבית מוערכת ב־2 מיליון ש"ח לשנה, אך כאמור ההצעה תחסוך למערכת הבריאות כסף בטווח הרחוק.